

N. F. B. SEHESTED TIL BROHOLM SOM ARKÆOLOG

Af Poul Møller.

Niels Frederik Bernhard Sehested blev født paa Herregaarden Broholm paa Fyn den 20. Februar 1813. Han var eneste Barn af Godsejer, Løjtnant Anders Sehested og Hustru, Edel Marie, f. Kjær, en Degnedatter fra Landsbyen Marslev ved Odense. Da Løjtnant Sehested døde allerede 1819, blev den lille Fritz, som Drengen sædvanlig kaldtes, knyttet stærkt til sin Moder, som beholdt ham hos sig paa Broholm. Her tilbragte han hele sin Barndom med Undtagelse af et Aarstid (1827—28), i hvilket han var Elev paa Sorø Akademi.¹

Edel Marie Sehested gav sin Søn en fast Opdragelse, der især havde til Formaal at udvikle hans Arbejdslyst og give den en praktisk Retning. Med Naturen blev Drengen tidligt fortrolig, idet hans Moder, fra han var ganske lille, tog ham med paa sine Ture rundt paa Godset. Fru Sehested var en dygtig Godsadministrator, og under hendes Ledelse fik Sønnen en udmærket Uddannelse som Landmand. Allerede som ganske ung førte han Tilsyn med Hovedgaardens Drift, og da han saaledes daglig færdedes i den frugtbare og naturskønne Egn, voksede der en stærk og dyb Kærlighed til Hjemstavnens og i ham. Da indtraf der, kort efter at han var fyldt tyve Aar, en Begivenhed, som henledte hans Opmærksomhed paa Egnens rige Oldtidsminder.

Den 18. April 1833 kom Sehested ind paa en af Broholms Hovmarker for at tilse Pløjningen. Han mærkede da straks, at der maatte være sket noget usædvanligt, for Bønderne var holdt inde med Arbejdet og stod i Smaagrupper og talte sammen. Straks efter fortalte Avlsforvalteren ham, at man ved Pløjningen havde fundet nogle store, gule Ringe, som var blevet sendt hjem til Broholm. Sehested skyndte sig nu hjem, og ved at undersøge Metallens Vægtfylde konstaterede han, at Ringene var af Guld. Han skyndte sig derfor atter ud til Findestedet, hvor man derpaa ved Gravning fandt endnu en Del Guldsager. Da hans Moder kort Tid efter overleverede det rige Fund, i alt 51 Stykker med en samlet Guldværdi af over 7000 Kr., til Bestyreren af Oldnordisk Museum, C. J. T h o m s e n, var Sehested til Stede, og et dybt Indtryk gjorde det

paa ham at se, med hvilken Glæde Thomsen modtog Fundet til sit Museum.²

Skønt dette store Guldfund, »Broholmfundet«, efterfulgtes af mange mindre, af hvilke adskillige indsendtes til Museet gennem Sehested, saa var han dog i disse Aar for optaget af det praktiske Liv til at kunne faa Tid til et nøjere Studium af de arkæologiske Forhold i sin Fødeegn. Især lagde Landbruget Beslag paa hans Kræfter; bl. a. omdannede han et tidligere Skovareal til Agerland, som blev lagt ind under Gaarden Brændeskov. Da han i Sommeren 1839 giftede sig med en ung Pige af en gammel Embedsmandsfamilie, Charlotte Christine Linde, satte han Bo her; men da hans Moder døde i November samme Aar, flyttede de nygifte til Broholm.

I de følgende Aar udfoldede Sehested en rig Virksomhed som Godsadministrator og deltog desuden med Iver i Tidens Debat om Fæstevæsenet. En kort Tid var han Medlem af Rigsraadets Lands-ting, men større Pris satte han paa sine lokale Tillidshverv som Amtsraadsmedlem og som Bestyrelsesmedlem i forskellige fynske Foreninger og Virksomheder. Ogsaa ved Oprettelsen af Landmandsbanken og Livsforsikringsselskabet »Hafnia« var Sehesteds Initiativ virksomt, og allerede i 1848 havde hans Organisationstalent vist sig ved Oprettelsen af Herregaardsskytternes Korps. Til Belysning af hans Interesses Alsidighed skal endnu blot nævnes, at de omfattede saa forskelligartede Emner som Hundeavl og Astro-nomi. Baggrunden for hele denne omfattende Virksomhed var det lykkelige Familieliv, Sehested levede med sin Hustru i deres smukke Hjem paa Broholm. I Ægteskabet fødtes 14 Børn, af hvilke 2 døde i den spæde Alder. Børnenes Opdragelse beskæftigede ham meget; især lagde han Vægt paa at lære dem Sanddruhed og Nøjagtighed, to Egenskaber, der var stærkt udviklet hos ham selv.³

Skønt Sehesteds mange forskellige Interesser lagde stærkt Beslag paa hans Tid og Kræfter, evnede de dog ikke at fortrænge hans Hovedinteresse: Kærligheden til Jorden. Selve det praktiske Landbrugsarbejde havde hele Livet igennem stor Tillokkelse for Sehested; han førte personlig Tilsyn med Arbejdet i Mark og Skov, og paa sine Inspektionsture opdagede han ofte med sin skarpe Jagttagelsesevne Ting, som unddrog sig andres Opmærksomhed. Da han saaledes en Dag i Aaret 1854 passerede en nyanlagt Vej ved Broholm, fik han Øje paa fire mørke Pletter. Lignende mørke Ste-der havde han ofte før set overskaarne ved nye Grøfter; men tid-ligere havde han ikke været klar over, hvorfra de stammede. Nu dukkede den Tanke op i ham, at de var Ildsteder. I de følgende Aar saa han dem hvert Aar paa sine Marker, hvor de kom til Syne ved Dræning. De var anbragt i smaa Fordybninger i Jorden, og da Sehested ikke kendte saadanne Ildsteder fra nyere Tider,

mente han, de maatte være Oldtidslevninger, uden at han dog kunde tænke sig, hvortil de var blevet brugt. Undertiden kom der ogsaa Gravurner for Dagens Lys, som Sehested lod bringe til Broholm med deres Indhold af brændte Ben og Oldsager.

Disse Forhold beskæftigede Sehested saa stærkt, at han i Begyndelsen af 1860 meddelte sine Iagttagelser til Arkæologen J. J. A. Worsaae,⁴ med hvem han tidligere havde korresponderet om politiske Emner, og paa det skandinaviske Naturforsker møde i København i Juli Maaned samme Aar foreviste og forklarede Sehested i den etnografiske Sektion nogle Tegninger af Ildsteder, som hermed for første Gang var inddraget i den videnskabelige Diskussion, uden at det dog lykkedes at komme til Klarhed over, hvad de havde været benyttet til.⁵

I de følgende Aar gjordes der en Række nye Oldsagsfund i Omegnen af Broholm, og i samme Grad som Sehesteds Oldsags-samling forøgedes, voksede ogsaa hans Interesse for arkæologiske Spørgsmaal. I Sommeren 1863 ytrede han derfor til Worsaae Ønske om at faa Lov til at deltage i Frederik VII's Udgravninger i Sundeved;⁶ men nogle faa Maaneder senere døde Kongen, og den derpaa følgende ulykkelige Krig tyngede Sehested haardt og lammede hans Arbejdslyst. I 1865 bragte en Vejentreprenør nogle Oldsager til Broholm. De var fundet i en Langdyse paa Gudbjerg Præstegaards Mark, hvorfra man tog Sten til Landevejen. En saadan Ødelæggelse af Dysserne skete ofte ved Vejanlæg, og Sehested kunde med retfærdig Harmе omtale Landevejsentreprenørerne som »et Folkefærd, hos hvem der ikke fandtes Skaansomhed mod nogen nok saa prægtig Dyse«.⁷

Imidlertid voksede Oldsagssamlingen paa Broholm i Slutningen af 1860'erne saa stærkt, at Sehested følte Nødvendigheden af at søge Vejledning hos en Fagmand, hvis han skulde have virkelig Fornøjelse af sin Indsamling af Oldsager, og han henvendte sig derfor i Sommeren 1871 til Naturforskeren Japetus Steenstrup. Den øjeblikkelige Anledning hertil var, at Sehested havde fundet en Del Gravurner i en af sine Marker. Steenstrup gav beredvilligt Sehested Oplysninger om Fremgangsmaaden ved Udgravninger og arkæologisk Undersøgelse af Jordlagene, og især fremhævede han Arkæologen Ludvig Zincks Udgravninger af Højene ved Kalundborg som mønsterværdige paa Grund af den Omhu og Grundighed, hvormed de var foretaget.⁸

Forbindelsen med Steenstrup fik stor Betydning for Sehested, som af ham modtog stærke Tilskyndelser til at fortsætte Indsamlingen af Oldsager med det Formaal at indrette et Museum paa Broholm. I de følgende Aar besøgte han efter Sehesteds Opfordring et Par Gange Broholm for at se Oldsagssamlingens Vækst og deltage i Gravninger, saaledes f. Eks. i Oktober 1874. Da han

saa Sehesteds stadig voksende Interesse for arkæologiske Problemer og blev klar over Broholmegnens usædvanlige Rigdom paa Oldtidsminder, opfordrede han ham til at gaa systematisk til Værks og til at udgive en Beskrivelse af sine arkæologiske Fund og Iagttagelser.⁹ Sehested greb denne Tanke med Begejstring, og endnu mens Steenstrup var paa Broholm, skrev han til Tegneren R. F. S. Mejborg, som havde aftegnet Jordbundslag i Vendsyssel for Steenstrup,¹⁰ og bad ham komme til Broholm for at udføre Illustrationerne til det paatænkte Værk, hvilket Mejborg erklærede sig villig til.¹¹ Omtrent samtidig kom Sehested gennem Arkæologen C. F. Herbst¹² i Forbindelse med en ung Magister i Oldtidsvidenskab, Henry Petersen, som lovede at assistere Sehested ved hans arkæologiske Arbejder, saaledes at disse kunde blive udført paa en videnskabeligt forsvarlig Maade.

Det blev aftalt, at Henry Petersen skulde komme til Broholm i Begyndelsen af Januar Maaned 1875 for at bringe Orden i Oldsagssamlingen. Men ved Nytaarstid fik Sehested Lungebetændelse, hvorfor Besøget maatte opsættes til midt i Maaneden, og da Henry Petersen derpaa den 16. Januar kom til Broholm, var Sehested om Formiddagen blevet meget alvorligt syg af en Hjertelammelse, saa at Henry Petersen maatte rejse hjem uden at have udrettet noget. Sygdommen blev langvarig med flere Tilbagefald, men til sidst sejrede Sehesteds kraftige Konstitution. Den nu 62-aarige Mand var dog blevet stærkt ældet,¹³ og den Opfattelse havde bundfældet sig i hans Sind, at han kun havde faa Aar tilbage at virke i. Denne Tanke om Døden som nær forestaaende er Forudsætningen for hele den rastløse Virksomhed, Sehested udfoldede i de følgende Aar.

Hans Iver efter at faa taget fat viste sig allerede under Sygdommen, idet han de Dage, da han var oven Senge, ordnede en Mængde Stenoldsager for at skaffe sig Overblik over dem. Desuden satte han Henry Petersen i Arbejde med at skaffe Beskrivelser af de Guldfund fra Broholmegnen, der i Tidens Løb var blevet indleveret til Oldnordisk Museum. Først i April Maaned var Sehested saa rask og Vejret saa mildt, at der kunde være Tale om at foretage arkæologiske Undersøgelser i Marken, men paa Grund af Arbejde for Oldnordisk Museum kunde Henry Petersen ikke komme til Broholm før i Slutningen af Maj. Saa længe kunde Sehested imidlertid ikke styre sin Lyst efter at faa begyndt. Allerede sidst i April foretog han sammen med Amtmand Emil Vedel, hvis arkæologiske Speciale var Jernaldergrave, nogle Undersøgelser paa en af Broholms Marker, hvor der fandtes en Urnegravplads fra den ældre Jernalder, Mage til de af Vedel udgravede paa Bornholm.¹⁴

Endelig den 24. Maj kom Henry Petersen til Broholm, og der

toges nu kraftigt fat paa arkæologiske Undersøgelser: Der arbejdedes fra Kl. 9—10 om Morgenen til Kl. 5—6 om Aftenen, kun afbrudt af korte Spisepauser. Aftenerne tilbragtes delvis med at undersøge de Oldsager, Gaardens Folk i Dagens Løb havde indsamlet. For at øge sin Samling hurtigst muligt betalte Sehested nemlig Folkene for de Oldsager, de bragte ham, og da selv Flintaffald betalt stykkevis, løb Præmierne op til anselige Summer.¹⁵ Den saaledes stærkt voksende Samling ønskede Sehested ordnet efter videnskabelige Principper, og han fik derfor Henry Petersen til at bede sin Fader, der var Skoleinspektør i København, men som i sin Fritid dyrkede Arkæologi, om at sende en Fortegnelse over sin Samling for at have et Forbillede at gaa efter.

Forholdet mellem Sehested og Henry Petersen udviklede sig hurtigt, trods den store Aldersforskel, til et varmt Venskab, baseret paa gensidig Beundring og Respekt. Henry Petersen beundrede den ligefrem ungdommelige Begejstring og Energi, hvormed Sehested søgte at sætte sig ind i Arkæologien, og han lærte snart af personlig Erfaring hans Offervilje og Rundhaandethed at kende, naar det gjaldt denne hans Yndlingsbeskæftigelse. Som de fleste af dem, der kom i Berøring med Sehested, frastødtes han vel i Begyndelsen af hans overdrevne Vidtløftighed og Hang til Pedanteri; men hurtigt indsaa han, at disse Egenskaber kunde have deres Værdi ved at fremtræde som videnskabelig Grundighed og Nøjagtighed; og Henry Petersen forstod straks, at Sehesteds reserverede Ydre dækkede over en trofast og varmtfølende Sjæl. Sehested paa sin Side kom til at holde af Henry Petersen paa Grund af dennes hjælpsomme og ligevægtige Natur, og han forstod fuldt ud at vurdere hans Overlegenhed i arkæologisk Viden. Gensidigt paavirkede de og lærte af hinanden, og det frugtbare Samarbejde, der i de følgende Aar fandt Sted imellem dem, fik stor Betydning for begges arkæologiske Udvikling.

Henry Petersens Ophold paa Broholm i Sommeren 1875 strakte sig over to Maaneder. Der begyndtes med Udgravning af nogle Broncealderhøje, hvilket tog næsten hele Juni, og der fortsattes saa i Juli med Undersøgelser paa Jernaldergravpladsen. Her optoges der bl. a. en Gravurne med et Hagekors. Det var første Gang, man i Danmark traf Hagekorset afbildet paa en Urne, og Henry Petersen fik derfor Sehesteds Tilladelse til at omtale det i den Doktor-disputats, han arbejdede paa.¹⁶

Foruden Henry Petersen var ogsaa Mejborg paa Broholm for at deltage i de arkæologiske Undersøgelser, som han skulde beskrive og illustrere. Han var som Oldforsker Autodidakt og manglede videnskabelig Skoling, saa at hans Beskrivelser blev lange og uklare. Heller ikke hans Tegninger var tilfredsstillende, og Henry Petersen fik derfor Sehested til at lade en Del af Illustrationerne til sin Bog

udføre af Tegneren og Arkæologen *Magnus Petersen*, der var kendt for sin Nøjagtighed. Da det undertiden var nødvendigt at lade foretage Planteundersøgelser, fik Sehested Botanikeren *Emil Rostrup*, som var Lærer ved det nærliggende Skaarup Seminarium, til at paatage sig disse, ligesom han lejlighedsvis fik bestemt Dyreben af *Japetus Steenstrup*.

I den Tid *Henry Petersen* var paa *Broholm*, arbejdedes der ivrigt med Arkæologien, og trods den nys overstaaede Sygdom trættedes Sehested ikke, men var tværtimod i usædvanlig godt Humør. Fælles for Sehested og *Henry Petersen* var en vis barnlig Umiddelbarhed, som hurtigt medførte, at de behandlede hinanden som gamle Bekendte. Under Udgravningerne indtoges Frokosten ofte i det Grønne, og Stemningen var da altid munter. Det var derfor kun ugerne, at Sehested i Begyndelsen af August gav Slip paa *Henry Petersen*, som skulde foretage Undersøgelser paa *Langeland* for *Oldnordisk Museum*.

Jo mere Sehested beskæftigede sig med Oldsagerne, des mere kom det til at staa ham klart, hvor spredt og tynd hans arkæologiske Viden var, og han gennemgik derfor paany sin Samling i Efteraaret 1875, hvorpaa han efter *Henry Petersens* Opfordring aflagde Besøg paa *Oldnordisk Museum* for at sætte sig ind i den større Sammenhæng, i hvilken hans egen Samling maatte ses. Dette gav ham vel noget mere Sikkerhed og Overblik, men han var dog fuldstændig klar over sin Begrænsning og satte derfor som Formaalet med sit Værk kun at fremlægge et paalideligt Materiale, som det saa blev Videnskabsmændenes Sag at benytte.

I Foraaret 1876 kom *Henry Petersen* atter til *Broholm*, hvor han ledede Udgravningerne fra Midten af April til Slutningen af Maj. Han udnævntes straks af Sehested til »Despot«, og under hans Regimente indtraadte der en vild Forvirring i den ellers saa ordentlige Husførelse. Spisetiderne suspendedes, og Maaltiderne indtoges, naar Undersøgelserne tillod en Standsning i Arbejdet. Havestuens nyferniserede Gulv fyldtes med Stenredskaber og Lerkar; et Gæsteværelse benyttedes paa samme Maade, og i Dagligstuen foretoges der jævnlig Urneundersøgelser. Men Sehested var i ypperligt Humør, og hans Hustrus Bebrejdelser var milde, fordi hun ikke i lang Tid havde set ham saa rask og glad.¹⁷

Undersøgelserne paa Urnegravpladsen fra den ældre Jernalder, der var paabegyndt Aaret før, fortsattes, og desuden gravedes der paa en anden Mark, hvor der fandtes en lignende Gravplads. For at faa Overblik over Gravpladsernes Udstrækning bad *Henry Petersen* om Tilladelse til at grave paa Kryds og tværs; men dette vilde Sehested ikke gaa med til: Han følte sine »Gravran« næsten som Forbrydelser.¹⁸ I dette Foraar opholdt ogsaa Tegneren *A. P. Madsen* sig paa *Broholm*, anbefalet til Sehested af *Henry Peter-*

sen. Med sit hurtige og sikre Tegnetalent afbildede han Urnerne, som de fandtes paa Marken. Mejborg, der saaledes var sat til Side som Tegner, kastede sig med større Iver end Held over Ordningen af Oldsagerne. Trods sin mangelfulde arkæologiske Uddannelse kritiserede han skarpt Henry Petersens Ordningsmetoder, og Sehested, der satte stor Pris paa Mejborgs utrættelige Ihærdighed og ganske sikkert ogsaa søgende Aand, var undertiden tilbøjelig til at give ham Medhold.

Men lykkeligvis fik Henry Petersen i Sehesteds Sekretær, en ung Seminarist ved Navn Thodberg, en virksom Forbunds-fælle, som med Held forsvarede hans Synspunkter, naar han ikke selv var til Stede. Thodberg fik stor Betydning for Sehesteds arkæologiske Virksomhed, som han, skønt ikke fagkyndig, omfattede med levende Interesse. Især var han paa Vagt over for den Tilbøjelighed til overdreven Vidtløftighed, hvori Sehested bestyrkedes af Mejborg, og med stor Smidighed lykkedes det ham at fremme Arbejdet med Manuskriptet til Sehesteds Bog. Det er sandsynligt, at Udgivelsen af denne vilde være blevet væsentligt forhalet, hvis ikke Thodberg Gang paa Gang havde faaet sat Fart i Arbejdet, naar det truede med at køre fast.¹⁹

I Sommeren 1876 var Sehested Gæst hos Godsejer Rosenørn-Teilmann paa Nørholm ved Varde, hvor han iagttog den da uddøende Jydepotteindustri. Ved at se den Maade, hvorpaa Pottebrændingen foregik over Ildsteder, som var anbragt i Fordybninger i Jorden, fik han den Idé, at de Ildsteder af samme Type, som han i 1860 havde omtalt paa Naturforsker mødet, og som han senere havde antaget for Arner i lette Bygninger,²⁰ stammede fra Lerkarbrænding i Oldtiden.

Arbejdet med Manuskriptet skred rask fremad i Sommerens Løb, og samtidig arbejdede baade Magnus Petersen og A. P. Madсен paa Plancherne til Værket. Men trods det meget Arbejde var det dog vanskeligt at faa Manuskriptet gjort færdigt til Trykning, bl. a. fordi der til Stadighed gjordes nye interessante Fund, som det blev besluttet at tage med. Oprindeligt havde Sehested tænkt sig, at han kunde bringe den færdige Bog med sig til Buda-Pest, hvor han i September 1876 vilde deltage i den arkæologiske Kongres; men denne Plan maatte opgives. Henry Petersen tilskyndede da Sehested til i Stedet at tage nogle af Plancherne med, hvilket han mente vilde være god Reklame for hans kommende Værk.²¹ Kort Tid før Afrejsen indbød Sehested Henry Petersen til at deltage i Udenlandsrejsen som sin Gæst. Henry Petersen, der paa dette Tidspunkt foretog Undersøgelser paa Langeland for Museet, kunde imidlertid ikke afbryde disse og maatte derfor afslaa at modtage Tilbudet.²² Paa Rejsen, som varede en Maanedstid, var Sehested ledsaget af sin ældste Søn, Hannibal, Hjemturen lagdes

over Wien, Salzburg, München, Würzburg, Mainz og Cölln, hvor Fader og Søn aflagde flittige Besøg i Museerne.²³

Efter sin Hjemkomst i Slutningen af September tog Sehested fat paa den sidste Gennemgang af Manuskriptet; men ud paa Efteraaret optoges han i saa høj Grad af Jagt og Gæster, at han fik meget lidt Tid tilovers til arkæologisk Virksomhed, og Arbejdet skred derfor kun langsomt fremad. Først i Februar 1877 var Manuskriptet endelig færdigt til Trykning. Denne paabegyndtes imidlertid ikke straks, bl. a. fordi Papiret, som skulde være af en særlig fin Kvalitet, først maatte importeres fra Leipzig. Nu, da hans Værk nærmede sig sin Fuldendelse, var han meget ivrig efter at faa det frem for Offentligheden. »Paa en Maade lever jeg for Tiden kun for at se Værket færdigt«, skrev han til Thodberg;²⁴ og han bestemte, at denne og Henry Petersen som hans to nærmeste Medarbejdere skulde fuldføre Udgivelsen, hvis han døde forinden.²⁵

Omtrent samtidig med at Bogen i Foraaret 1877 gik i Trykken, begyndte Sehested at beskæftige sig med Planer om at opføre en særlig Museumsbygning til sin Samling. Som Byggeplads ud søgte han et passende Sted i Broholms Have ud til Voldgraven, og Opførelsen paabegyndtes i Sommerens Løb. Med sin praktiske Sans gav han Bygningen en ejendommelig Form med tre Fløje, hvilket gav meget stor Vægplads; og for at faa gode Belysningsforhold bestemte han sig til at lade den midterste Del af Bygningen overdække med et Glastag.

Ved Siden heraf fortsattes de arkæologiske Undersøgelser, og der gjordes flere interessante Fund; saaledes blev der paa Langaa Mark, ca. 5 km fra Broholm, optaget en stor Jernkedel, hvori der fandtes en Mængde mærkelige Genstande af Jern og Bronze, hvilke Henry Petersen straks tydede som Beslag fra en Oldtidsvogn.²⁶ Denne Teori vakte dog stor Skepsis hos Arkæologerne, f. Eks. hos Engelhardt, der i Juni Maaned var Gæst paa Broholm. Men Henry Petersen fik faa Aar senere sin Teori bekræftet ved de to berømte Vognfund i Dejbjerg Mose ved Ringkøbing, som han optog i Somrene 1881 og 1883.

Kedelfundet paa Langaa Mark gav Anledning til, at man her fandt en ny Jernaldergravplads, som straks blev undersøgt. Skønt Sehesteds Værk nu var under Trykning, besluttedes det dog at medtage dette og flere andre Fund fra Sommeren 1877.

I Oktober Maaned dette Aar realiserede Sehested en længe næret Plan, idet han sammen med Henry Petersen opholdt sig paa sin jyske Besiddelse, Addit, Syd for Salten Langsø, hvor der foretoges forskellige Undersøgelser, bl. a. af nogle mærkelige Stenlægninger, som Henry Petersen mente stammede fra en Oldtidsoplads.²⁷ Efter sin Hjemkomst fra Addit kunde Sehested tage fat

paa Opstillingen af Oldsagerne i den nu færdige Museumsbygning, hvilket Arbejde han selv ledede.

Med Trykningen af Værket var man i Slutningen af Aaret naaet omtrent til Ende, saaledes at der kun manglede et fransk Resumé, som var nødvendigt af Hensyn til udenlandske Forskere. Oprindeligt havde Henry Petersen udarbejdet et dansk Udkast hertil, men han havde stillet sig saa frit over for den Tekst, han skulde resumere, at det nærmest havde faaet Karakteren af en helt ny Afhandling. Utilfreds hermed fulgte Sehested et Forslag, som Sekretæren Thodberg havde fremsat, og som gik ud paa at udarbejde Resumeet i nøje Tilknytning til Teksten, for en stor Del citerende denne ordret.²⁸ Dette Resumé blev nu oversat til Fransk af to af Sehesteds Døtre, Thyr a og Hilda, og derpaa kunde Bogen trykkes færdig i de første Maaneder af 1878.

Sehesteds Værk udkom saa endelig i Marts Maaned 1878 under Titlen »Fortidsminder og Oldsager fra Egnen om Broholm«, og paa et Møde i Oldskriftselskabet fremlagde han selv sit Værk for Arkæologerne. Disse var ikke alene imponerede af Bogens usædvanlig fornemme Udstyrelse, men maatte tillige erkende, at Sehested havde naaet sit Maal: at give en nøjagtig og detailleret Beskrivelse af sin Hjemstavns antikvariske Minder. Over for en Indvending, som Worsaae lejlighedsvis fremsatte til Henry Petersen, gaaende ud paa, at saadanne objektive Udgravningsberetninger vilde kede Læserne, fremhævede Henry Petersen, at de var nødvendige for at give Arkæologerne et fast empirisk Grundlag at arbejde paa, og han sammenlignede dem træffende med Aktstykkesamlinger. Efter Henry Petersens Mening burde »Fortidsminder og Oldsager« være Begyndelsen til et »arkæologisk Diplomatarium«, som maatte udgives saa hurtigt som muligt, da Tusinder af Oldtidsgrave sløjfedes hvert Aar.²⁹ Anmelderne³⁰ modtog alle Sehesteds Bog med Anerkendelse og fremhævede netop den objektive Beskrivelse som en af Værkets vigtigste Fortjenester.

Imidlertid var Samlingen paa Broholm i Vinterens Løb blevet opstillet i Museet. Langs Væggene var anbragt Reoler, som fra Loft til Gulv var fyldt med Stensager, i den ene Fløj fra Addit, i de to andre fra Broholm. I Fløjen lige for Indgangsdøren opstilledes et stort Elsdyrskellet, som i 1874 var fundet paa Gudme Mark, og som Sehested havde ladet restaurere i København under Steenstrups Tilsyn. I de to andre Fløje stod Montrer med samlede Fund, hvoriblandt ogsaa fandtes Facsimiler i forgyldt Messing af alle Guldfundene fra Broholmegnen. Midt i Rummet hævdede sig en Pyramide med Hylder, hvorpaa samtlige Gravpladsurner fik deres Plads, og under dem anbragtes Montrer med de i Urnerne fundne Sager. Trods sin Størrelse, — den var i Aarenes Løb vokset

til over 10.000 Stykker —, var Samlingen opstillet paa en praktisk og overskuelig Maade.

Anden Paaskedag 1878 aabnedes Broholm Museum for Offentligheden, og ikke mindre end 443 Personer efterkom den Indbydelse til at aflægge det Besøg, som Sehested havde ladet udsende gennem Godskontoret.³¹

Den egentlige Indvielse fandt dog først Sted i Midten af Maj ved en »arkæologisk Kongres«, hvori deltog Worsaae og Engelhardt samt Amtmand Vedel og den svenske Arkæolog Oscar Montelius — foruden naturligvis Henry Petersen. Gæsterne kom Mandag den 13. Maj, og efter Middagen præsenteredes Museet, hvor det især var Jernalderfundene, der beskæftigede dem. Sehesteds Hovedinteresse var derimod Stenalderen, og han havde en Trumf i Baghaanden, som han haabede skulde give Gæsterne større Respekt for denne Periode: Efter Besøget i Museet førte han dem ud paa en lille Ø i Voldgraven, »Bremerholm«, som var forbundet med Haven ved en Bro. Her ude fandt de til deres store Overraskelse en halv Snes Mand i fuldt Arbejde med Flintværktøj: Der kløvedes og overhuggedes Stammer, der høvledes med flade Kiler, der lavedes Træsko, Spydskafter osv. — alt med en Lethed, der var saa meget mere forbavsende, som Redskaberne først et Par Timer i Forvejen var kommet i Arbejdernes Hænder. Redskaberne var blevet skæftet, men benyttedes ellers i den Tilstand, hvori de var fundet, uden fornyet Slibning. Arbejdet tog meget lidt paa Æggene; en Granstamme med et Tværmaal paa ca. 20 cm overhuggedes med en Flintøkse i Løbet af 13 Minutter, uden at Æggen fik noget Skaar. Det viste sig, at de Kiler, der kun var tilhugne, bed langt daarligere end de slebne.

Den følgende Dag, om Tirsdagen, gravede Sehesteds Gæster under Henry Petersens Ledelse paa den største af Jernaldergravpladserne, hvor man i Forvejen havde afmærket 65 Urnegrave, som stod parate til nærmere Undersøgelse. Efter nogle Timers Arbejde indtoges Frokosten i det Grønne, og »saa atter paa Potterne«, som Henry Petersen sagde. Ogsaa Onsdag Formiddag arbejdedes der paa Gravpladsen. Efter Frokost foretoges der en Køretur gennem Egnen, paa hvilken Sehested viste Gæsterne Dysser og Høje og andre Oldtidsminder. Torsdag Middag opløstes »Kongressen«, hvis Deltagere rejste hver til sit, fulde af Lovord over, hvad de havde set.³²

I det hele taget høstede Sehested megen Anerkendelse af sin arkæologiske Virksomhed. Allerede paa Christian IX's Fødselsdag, den 8. April, var han blevet udnævnt til Kammerherre, i Anledning af sin Bog, som Majestæten udtrykkelig udtalte.³³ Især var Sehested dog glad for de rosende Anmeldelser, »Fortidsminder og Oldsager« fik; og selv om Bogen paa Grund af sin høje Pris ikke

blev nogen Salgssukces, saa slog den dog hans Navn som Oldforsker fast baade her hjemme og i Udlandet, og adskillige Arkæologer skrev til ham om Enkeltheder i Værket.³⁴ Ogsaa sit Museum fik Sehested stor Glæde af; han gav Offentligheden Adgang og foreviste ofte selv Sagerne. Publikum fulgte i stor Udstrækning hans Indbydelse, og i de fire Aar, han havde tilbage at leve i, besøgte Museet af mange Hundrede Mennesker.³⁵

Umiddelbart efter »Kongressen« paa Broholm rejste Henry Petersen og Thodberg til Addit for at grave her, og i Begyndelsen af Juni indtraf Sehested og deltog en Ugestid i Undersøgelserne, som fortsattes til Midten af Juni. Ogsaa ved Broholm foretoges der i Sommerens Løb en Del Udgravninger, og Museet fik en betydelig Tilvækst, særlig af Stensager, ved hvis Ordning og Opstilling Mejborg var behjælpelig. Desuden beskæftigede Sehested sig med Planer om en mere systematisk Fortsættelse af de halvt improviserede Forsøg med Stenredskaber, som var blevet udført paa »Kongressen«. Efter Hjemkomsten til København havde Worsaae udtalt til Herbst, at det vel var forbavsende at se, hvad man kunde udrette med Flint, men med Bronze kunde det gøres langt hurtigere og bedre.³⁶ Sehested derimod mente, at Arkæologerne undervurderede Stenredskabernes Anvendelighed, og han besluttede ved praktiske Forsøg at komme til Klarhed over dette for Forstaaelsen af Oldtidsfolkernes Levevis saa vigtige Spørgsmaal.

I Efteraaret 1878 fattede Sehested da en Plan, som paa en anskuelig Maade skulde vise, hvad Oldtidens Mennesker formaade at udrette med deres Stenredskaber: Han vilde — udelukkende ved Hjælp af saadanne — lade opføre et Hus af Træ, Mage til de Bjælkehytter, man i vore Dage bygger i Norge og Svejts. Han vilde gerne begynde paa Arbejdet, inden Dagene blev for korte, hvorfor han valgte en Plads til Huset paa »Bremerholm«, tæt ved Museet, og lod Mejborg udarbejde nogle Bygningstegninger.³⁷ Imidlertid viste det sig, at Opførelsen maatte udskydes til det følgende Aar, da Træerne kun lader sig afbarke i Forsommeren. Men ivrig som Sehested var efter at tage fat, foretog han med det samme en foreløbig Prøve med Stenredskabers Anvendelse paa Træer med Bark. Gennem Henry Petersen fik han af Oldnordisk Museum overladt nogle defekte Stenredskaber, som han lod slibe efter Metoder, han selv gennem talrige Forsøg udfandt som de mest hensigtsmæssige, naar man kun maatte bruge Oldtidens Hjælpe-midler til Slibningen.

Endelig kom saa i Slutningen af Juni 1879 det Tidspunkt, da Arbejdet paa Blokhuset kunde tage sin Begyndelse. For saa nøjagtigt som muligt at konstatere Stenredskabernes Brugbarhed blev det besluttet at føre Protokol over Arbejdstiden og over Arbejdets Virkning paa Redskaberne. Den 26. Juni begav Sehested sig ud i

en af Broholms Skove sammen med en Snedkersvend og en Tømrersvend samt to Skovhuggere foruden en Del Tilskuere fra Broholm. Af Værktøj medbragtes kun Stenredskaber, som i Forvejen var blevet slebet og skæftet. Ankommet til Skoven tog de to Svende fat paa Fældningen af hver sin Gran, ca. 20 cm tyk. Det første Træ blev fældet i Løbet af 8 Minutter, og et Øjeblik efter faldt det andet. Begejstringen over dette overraskende gode Resultat var saa stor, at Sehested og flere af de andre Tilskuere gav sig til at fælde hver sit Træ.

I Løbet af to Dage fældedes der i alt 63 Graner, uden at de Økser af lys Flint, som anvendtes til Arbejdet, blev beskadiget eller behøvede at hvæsses. Efterhaanden som Træerne fældedes, blev de afknastede af de to Skovhuggere, der i alt afhuggede over 6000 Grene. Den 5. Juli fældedes der paany Træer, denne Gang 60 unge Graner, ca. 10 cm tykke; Arbejdet udførtes af 1 Mand i 5 Timer. Derpaa kørtes Træerne til Tømmerpladsen ved Broholm, hvor Tilhugningen af Tømmeret begyndte samme Dag og fortsattes under Sehesteds personlige Tilsyn til den 14. August. Herfra førtes Tømmeret saa ud paa »Bremerholm«, hvor Bygningen rejstes uden Benyttelse af Søm eller andre Bindemidler af Metal. Man udregnede paa Grundlag af den førte Protokol, at hele Arbejdet med Fældning af Træerne, Tilhugning af Tømmeret og Opførelse af Huset vilde have kunnet udføres af 1 Mand i ca. 80 Dage à 10 Arbejdstimer, og Sehested havde saaledes bevist, at Oldtidens Mennesker havde været i Stand til at bygge sig gode Boliger med deres Stenredskaber.⁸⁸ C. F. Herbst og Skoleinspektør Petersen, Henry Petersens Fader, som var Gæster paa Broholm, mens Arbejdet stod paa, var meget imponerede af Stenredskabernes Brugbarhed.

Et andet Arbejde, der beskæftigede Sehesteds Tanker meget, var en Afhandling om Jydepotteindustrien, som han havde lovet Geografen E d v a r d E r s l e v at skrive til Geografisk Tidsskrift. I den Anledning indsamlede Thodberg Oplysninger om Pottebrændingen hos alle Præsterne i det sydlige Jylland, og paa Grundlag heraf omarbejdede og udvidede Sehested Fremstillingen i »Fortidsminder og Oldsager«. Men Erslev forlangte saa væsentlige Ændringer i Afhandlingen som Betingelse for dens Optagelse i Tidsskriftet, at Sehested foretrak selv at udgive den.⁸⁹

I Sommeren 1879 var Sehested saa optaget af sine praktiske Forsøg og af Bjælkehusets Opførelse, at de arkæologiske Undersøgelser i Marken traadte noget i Baggrunden, om end han gravede baade paa Broholm og ved Addit, som sædvanlig bistaaet af Henry Petersen. Desuden var han begyndt at tumle med en helt ny Plan, som viser, hvorledes hans arkæologiske Interesse, der oprindeligt var udsprunget af Hjemstavnsfølelsen, nu begyndte at ud-

vide sig til at omfatte hele Landets Forhistorie: Han vilde udgive en Oversigt over samtlige danske Stenalderfund, til hvilken Thodberg samlede Materiale af Oldnordisk Museums Protokoller.⁴⁰ Endvidere foretog Sehested i Maj 1880 sammen med Henry Petersen Undersøgelser i Køkkenmøddingen ved Mejlgård i Jylland, hvor det videnskabelige Udbytte dog var ringe.⁴¹

Ved Naturforsker mødet i Stockholm i Juli Maaned samme Aar var det Henry Petersens Hensigt at holde Foredrag om Broncealdermenneskets Klædedragt og Smykker, og han bad derfor Sehested om Tilladelse til at omtale en Opdagelse, der var gjort i en Broncealdergrav ved Broholm: Ved en omhyggelig Bestemmelse af Oldsagernes Beliggenhed i Forhold til Skelettet havde man nemlig bl. a. konstateret, at nogle Smykker, som Arkæologerne hidtil havde anset for at være Diademer, i Virkeligheden var en Art Halskraver. Denne Teori fandt imidlertid ikke Bifald blandt Arkæologerne, som tvivlede om dens Almengyldighed; ogsaa Sehested mente, at den var for umoden til Offentliggørelse. Men kort før Naturforsker mødet udgravede Henry Petersens Kollega Sophus Müller i en Høj ved Ølby nær Køge et Fund, der bekræftede Teorien. For at nu ikke andre skulde komme først, indvilligede Sehested da i at lade Henry Petersen omtale Opdagelsen i sit Foredrag. Selv talte Sehested paa Mødet om sine Forsøg med Stenredskaber og om Opførelsen af Træhuset.⁴²

I August Maaned var Sehested derpaa til antropologisk Udstilling i Berlin, hvor han stiftede Bekendtskab med Arkæologen Otto Tischler fra Königsberg, hvis Forsøg med Boring og Savning i Sten gav ham Impulsen til selv at foretage saadanne.⁴³

Sophus Müllers Ølbyfund havde gjort det klart, at Sehested burde udgive sine arkæologiske Undersøgelser, inden de blev for gamle og eventuelt overflødiggjort ved, at andre kom ham i Forkøbet. Henry Petersen foreslog derfor, at Sehested skulde udgive en Bog med Titlen »Højjudgravninger 1876—1880«; naar en saadan ny Bog ikke fremtraadte som en direkte Fortsættelse af Broholmværket, kunde han give den en billigere Udstyrelse, navnlig med Hensyn til Afbildningerne.⁴⁴ Thodberg derimod mente, at det vilde være en baade hurtigere og mindre bekostelig Udgivelsesmaade at lade Sehesteds Afhandlinger fremkomme en efter en i Oldskriftselskabets »Aarbøger«.⁴⁵

Med Sehesteds tidligere saa store Arbejdslyst og Energi gik det imidlertid stærkt tilbage i Vinteren 1880—81; den tidligere Koncentrationsevne var borte, og Hukommelsen svigtede. Med Undertagelse af nogle praktiske Forsøg med Savning og Boring i Sten og Skæring med Stenredskaber i Ben beskæftigede han sig ikke meget med Arkæologi. Denne paafaldende Passivitet havde forskellige Grunde. For det første var Thodberg, som længe havde ønsket at

faa et Skoleembede, i Efteraaret 1880 blevet ansat som Førstelærer i Ærøskøbing, og selv om han ofte tog til Broholm paa kortere Besøg, følte Sehested dog stærkt Savnet af sin Sekretær. Hertil kom, at baade Thodberg og Henry Petersen fraraadede Sehested at realisere sin Plan om at udgive en Oversigt over alle danske Stenalderfund, da de frygtede, han vilde forløfte sig paa denne Opgave. Denne Mistillid til hans Evner som Arkæolog ødelagde hans Humør og Arbejdsglæde. Det var ham ikke mere nok at foretage Indsamling af Materiale og at udføre praktiske Forsøg; han vilde selv anstille Betragtninger og drage Slutninger paa Oldforskningens Omraade, lige saa vel som han i sine yngre Aar med Held havde gjort det paa andre Felter. Men med sin stærke Selvkritik indsaa han dog, at han løb Fare for at »prostituere sig«, naar han vovede sig uden for sit arkæologiske Speciale.

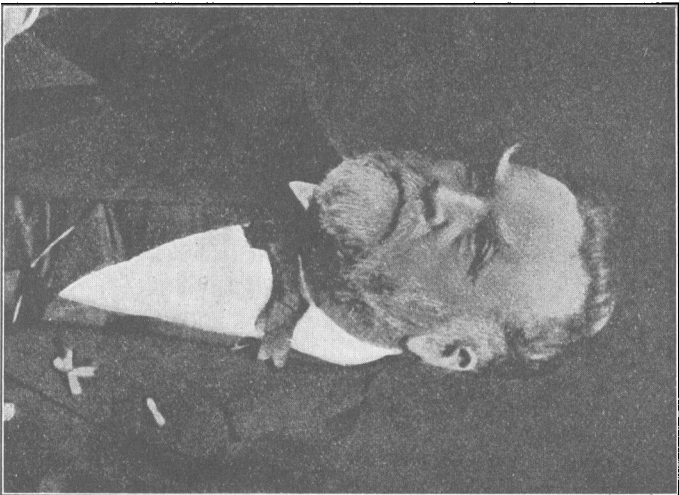
Disse Forhold beskæftigede Sehested stærkt⁴⁶ og var medvirkende til at øge den Passivitet, som Alderen begyndte at medføre. Heri indtraadte der dog en afgørende Vending i Sommeren 1881, idet han nu bestemte sig til at udgive en Fortsættelse af »Fortidsminder«, som foruden Udgravningsberetninger skulde indeholde Beskrivelser af de praktiske Forsøg. Da Sehested havde taget denne Beslutning, tog han fat paa Arbejdet med den gamle Lyst og Lidenskab, og i Efteraaret 1881 gravede han ivrigt paa den store Urnegravplads, bistaet af Henry Petersen, ligesom han med fornyet Kraft fortsatte sine praktiske Forsøg.

Juleaften 1881 var alle Sehesteds 12 Børn samlede i deres Barndomshjem, og den 27. December indtraf Henry Petersen for ligesom de foregaaende Aar at fejre Aarsskiftet paa Broholm. Han overraskede Sehested ved hans Arbejdsbord i det nederste Taarnværelse, omgivet af Guldhorns- og Helleristningsafstøbninger, som Henry Petersen havde foræret ham, og med sin store danske Hund ved Fødderne. Samme Dag blev han syg, og da Henry Petersen den 2. Januar sagde Farvel til ham og forlod Broholm, var han saa svag, at han maatte stønne sine Ord frem. I de følgende Dage syntes der dog at være Bedring i hans Befindende, og om Aftenen den 14. Januar var han vel til Mode, spøjte med sin Hustru og vilde høre en Fortælling til Ende, skønt Klokken var blevet 11, og han efterhaanden følte sig noget mat. Efter faa Timers Søvn vaagnede han med Sting i Siden. Han kaldte paa sin Tjener og bad ham føle sin Puls. Tjeneren kunde slet ikke mærke noget Pulsslag. Straks efter drog Sehested tre hurtige Aandedrag og var død.⁴⁷

Sehested var gaaet bort midt under sit Arbejde, netop som Planerne til et nyt arkæologisk Værk var begyndt at antage fast Form. Familien fandt det da naturligt at sætte ham et litterært Monument ved Udgivelsen af dette Værk. Arbejdet hermed overdroges

Henry Petersen.
Fotograf 1873.

N. F. B. Schested.
Efter Maleri.

Urneudgravning (Til højre Sehested).
Kobberstik af Magnus Petersen 1882.

til Henry Petersen i Forening med Thodberg som de to, der kendte den Afdødes Synsmaader og Arbejdsmetoder bedst. Blandt de Efterladte var det den almindelige Opfattelse, at intet maatte spares, for at det posthume Værk kunde blive en værdig Fortsættelse af »Fortidsminder«. Det var først Meningen at lade Bogen, som fik Titlen »Archæologiske Undersøgelser 1878—1881«, udkomme baade paa Dansk og Tysk, og det overdroges til den tyske Arkæolog Johanne Mestorf, som Sehested havde sat stor Pris paa og i Efteraaret 1880 havde modtaget som Gæst paa Broholm, at besørge den tyske Oversættelse; men da denne fremtraadte mere som en Bearbejdelse af den danske Tekst end som en nøjagtig Oversættelse, blev Tanken om en tysk Udgave opgivet.⁴⁸

»Archæologiske Undersøgelser« udkom i Efteraaret 1884.⁴⁹ Da Henry Petersen den 3. Oktober havde besøgt Sehesteds Datter, Historikeren Thyra Sehested, i hendes Hjem i Gammeltoftsgade i København for at træffe Aftale om Bogens Uddeling og ved Halvsyvtiden var paa Vej ind mod Byen, saa han Himlen belyst af en stærk Ild. Det var Skæret fra Christiansborg Slots Brand, som en Overgang truede med at brede sig til Prinsens Palæ og ødelægge de uerstattelige Værdier, der opbevaredes her.⁵⁰

Det er et godt Vidnesbyrd om, i hvor høj Grad Sehested var Foregangsmand paa Arkæologiens som paa andre Omraader, at han under sin kortvarige Oldforskers virksomhed naaede ikke alene at skabe en Samling, som for Stensagerens Vedkommende kunde taale Sammenligning med Oldnordisk Museum,⁵¹ men ogsaa at opføre en hensigtsmæssig Bygning til denne Samling, ja endog at udgive sine Beskrivelser af dens Indhold, mens samtidig vort Lands Nationalmuseum opbevaredes i en Bygning, som, hvis Vinden hin Oktoberaften 1884 tilfældig havde blæst i en anden Retning, utvivlsomt var blevet Flammernes Bytte — et Forhold, der først blev ændret et halvt Aarhundrede senere.

NOTER OG HENVISNINGER.

Nærværende Afhandling bygger paa det omfattende Materiale, som findes i det Sehestedske Privatarxiv, der efter at være blevet ordnet og registreret af Videnskabernes Selskabs Arkivkommission er deponeret i Rigsarkivet. Af Kilderne til en Skildring af N. F. B. Sehesteds arkæologiske Virksomhed kan foruden en Mængde Breve til Sehested fra danske og udenlandske Arkæologer fremhæves den store Korrespondance mellem Henry Petersen paa den ene Side og Sehested og Sekretæren Thodberg paa den anden samt talrige Breve fra Henry Petersen til hans intime Ven, den norske Arkæolog Ingvald Undset.

¹⁾ Sorø Akademis Immatrikulationsprotokol 1822—1858 (Landsark. f. Sjælland).

³) Broholmfundet 1833 er skildret af Sehested selv i »Fortidsminder og Oldsager« p. 199 ff., hvor der (p. 202) findes Litteraturhenvisninger.

⁴) Sehesteds Liv er foruden i en Nekrolog i Illustreret Tidende 22. 1. 1882 (hvori Afsnittet om Sehested som Oldforsker er skrevet af Henry Petersen) skildret af Ludvig Zinck i Biografisk Lexikon XV p. 520—522, af A. Thiset i »Fyens historiske Herregaarde« I p. 66—72 og af William Norvin i »Danske Herregaarde« II p. 39—41.

⁵) Brev fra Worsaae til Sehested 19. 2. 1860.

⁶) »Forhandl. v. Naturforsker mødet i Kbh. 1860« p. 805 ff.

⁷) Brev fra Worsaae til Sehested 15. 9. 1863.

⁸) »Fortidsminder og Oldsager« p. 3.

⁹) Brev fra Steenstrup til Sehested 28. 8. 1871.

¹⁰) Sehested følte sig i stor Taknemmelighedsgæld til Steenstrup; se f. Eks.

Koncept til Brev fra Sehested til Steenstrup 21. 7. 1878.

¹¹) Biografisk Lexikon XI p. 218.

¹²) Breve fra Mejborg til Sehested 30. 10. og 11. 11. 1874.

¹³) Brev fra Herbst til Henry Petersen 12. 6. 1875.

¹⁴) Brev fra Sehested til Henry Petersen 2. 3. 1875.

¹⁵) Brev fra Vedel til Sehested 6. 5. 1875.

¹⁶) Breve fra Henry Petersen til hans Forældre 28. 5. og 5. 6. 1875.

¹⁷) »Om Nordboernes Gudedyrkelse og Gudetro i Hedenold«. Kbh. 1876.

¹⁸) Brev fra Henry Petersen til hans Forældre 23. 4. 1876.

¹⁹) Brev fra Henry Petersen til Ingvald Undset 1. 5. 1876.

²⁰) Thodbergs til Utaalmodighed grænsende Iver lyser ofte ud af hans

Breve.

²¹) Brev fra Sehested til hans Søn Hannibal 28. 2. 1867.

²²) Brev fra Henry Petersen til Sehested 20. 8. 1876.

²³) Brev fra Henry Petersen til Sehested 21. 8. 1876.

²⁴) Rejsen er skildret i Sehesteds Breve til Hustruen.

²⁵) Brev fra Sehested til Thodberg 5. 5. 1877.

²⁶) Brev fra Sehested til Thodberg 10. 5. 1877.

²⁷) Brev fra Henry Petersen til Ingvald Undset 12. 7. 1877.

²⁸) Brev fra Henry Petersen til Ingvald Undset 27.—28. 10. 1877.

²⁹) Se Thodbergs Breve til Sehested Aug.—Nov. 1877, f. Eks. 14. 11. 1877.

³⁰) Breve fra Henry Petersen til Ingvald Undset 16. 12. 1877 og 17. 1.

1878.

³¹) George Stephens i »Fædrelandet« 24. 4. 1878 og i »The Athenaeum« Nr. 2649, 1879; Vilhelm Boye i »Dagbladet« 24. 5. 1878; Ingvald Undset i »Nordisk tidskrift för vetenskap, konst och industri« 1879, 2. Hft., og i »Correspondenz-Blatt für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte« 1879 p. 29—31; Johanne Mestorf i »Archiv für Anthropologie« XI p. 477—479; Eugène Beauvois i »Revue des questions historiques« 1. 7. 1878.

³²) Besøgsbog for Broholm Museum 1878—1882.

³³) Brev fra Henry Petersen til Ingvald Undset 24. 5. 1878.

³⁴) Brev fra Henry Petersen til Ingvald Undset 9. 4. 1878.

³⁵) F. Eks. Franskmanden Charles de Linas om Elsehoved-Fibulaen.

³⁶) Besøgsbog for Broholm Museum 1878—1882.

³⁷) Brev fra Henry Petersen til Sehested 3. 7. 1878.

³⁸) Brev fra Sehested til Henry Petersen 18. 10. 1878.

³⁹) »Archæologiske Undersøgelser« p. 3—13.

⁴⁰) »Jydepotteindustrien«. Kbh. 1881. — Om denne Afhandling veksledes adskillige Breve mellem Sehested og Erslev i Efteraaret 1879, se f. Eks. Koncept til Brev fra Sehested til Erslev 1. 10. 1879.

⁴¹) Brev fra Thodberg til Henry Petersen 23. 10. 1878.

- ⁴¹⁾ Brev fra Henry Petersen til Ingvald Undset 31. 5. 1880.
- ⁴²⁾ »Förhandl. v. Naturforskarnes Möte i Sthlm. 1880« p. 586 ff.
- ⁴³⁾ »Archæologiske Undersøgelser« p. 23, 1. Note.
- ⁴⁴⁾ Brev fra Henry Petersen til Sehested 5. 9. 1880.
- ⁴⁵⁾ Brev fra Thodberg til Sehested 13. 6. 1881.
- ⁴⁶⁾ Herom vidner adskillige af Sehesteds Breve til Henry Petersen og til Thodberg fra første Halvdel af 1881.
- ⁴⁷⁾ Brev fra Henry Petersen til Ingvald Undset 28. 1. 1882.
- ⁴⁸⁾ Brev fra Henry Petersen til Ingvald Undset 28. 1. 1883.
- ⁴⁹⁾ Anmeldelser: George Stephens i »Dagens Nyheder« 14. 10. 1884; Vilhelm Boye i »Nationaltidende« 14.—15. 11. 1884; Ingvald Undset i »Correspondenz-Blatt für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte« 1885 p. 30—31 og i »L'homme« 1885 p. 311—312.
- ⁵⁰⁾ Brev fra Henry Petersen til Ingvald Undset 6. 10. 1884.
- ⁵¹⁾ Ved Sehesteds Død var Antallet af Stensager i Broholm Museum (bortset fra dem, som hørte til samlede Fund) vokset til over 70000 Stykker.

Efter at denne Afhandling var gaaet i Trykken, har fhv. Museumsinspektør C. Neergaard i »Aarskrift for Svendborg Amts historiske Samfund« 1933 offentliggjort en Skildring af Kammerherre N. F. B. Sehested og hans arkæologiske Virksomhed. Da Museumsinspektør Neergaard imidlertid ikke har benyttet det store utrykte Materiale, paa hvilket cand. mag. Poul Møllers Fremstilling bygger, supplerer de to Afhandlinger hinanden.